

Omnia sunt ad gaudiū hōis

38

et sup oīa bruta et de hō habz magnū gaudiū: et maxime qī videt se tantū esse dilectū p̄ omnibz creaturis a suo ditore: qui sola sua voluntate et benignitate et bonitate fecit hominē tam: et voluit omni bus alīs p̄ferri. **I**sta omia nō cogitaret homo: nisi essent alie creature inferiores. qz respiciendo alias creaturas: tunc homo se cōparat ad illas: et videt qz ille multo minus acceperūt qz ipē. et sic cōparat homo hominē ad omes: et hominē ad quā.

Qualit̄ liber p̄ se. **S**i ergo homo vult hō gaudiū p̄t sī um de his que habet: et qz data sunt sibi. bi gau diū acq/ comparare se debet ad inferiores creaturas: et tunc videbit seipm et cognoscet se/ ipm et dignitatē suam. nec aliter poterit sc̄ipm cognoscere. **D**ñ ei cōparat statura z sui corporis ad staturā aliorū aialia: tūc co gnoscit suā dignitatē et nobilitatē. **N**ūia aialia respiciūt semp terrā: et habet faciez semp verius terrā. homo autē respicit celum: et habet caput et facie semp ad celū. et aialia habent staturā curuā. et hō habz staturam rectā. **E**t dum homo etiā videt quomō cetera aialia ambulant. et qualiter ipē ambulat. videt differētiā magnā. et dum etiā comparat pulchritudinez faciei sue ad pulchritudinem aliorū anima lium. et pedes ad pedes. et man⁹ suas ad membra aliorū animaliū. tunc certe homo cognoscit suam nobilitatē: et multuz gaudet: et reputat se ex hoc solū esse diu tem. qz cognoscit qz conditor oīm creatu raru. sibi tantā voluit conferre dignitatē et excellentiā p̄ omnibz alīs creaturz. maxime qz voluit ipm facere creaturā ratio nalem. et alias creaturas irrationalēs et bruta. et qz voluit ei conferre liberū at bī trū: et nō alīs creaturis: qz omes sunt serue respectu homis. et dñ etiā voluit homini dare imaginē suam: et nō alīs creaturis. et istam dignitatē et progratiuaz cognoscit se habere homo sup alias creaturas ad quas se cōparat. **E**t sic apparet: qz alie creature sunt omes ad gaudiū hominis. qz p̄ ipsas cognoscit seipm. et hoc ē maximū bonū homis cognoscere seipm. et maximū malū homis ignorare seipm. **I**tem etiā res inferiores homie sunt ad magnam doctrinā et cognitionē homis.

Unde p̄ aialia bruta cogscit: qz suuz vlei/ mum ac finale et verū bonū: nō p̄sistit in istis rebus corporalibz et insensibilibz ac i de/ lectamēs corporis. sic in bibēdo: comedēdo luxuriādo. qz ista oīa cōicant̄ etiā bestiis. ideo arguit hō: qz deber hō alia bona: qz nō suenunt aialibz sicut ipē hō excedit alia aialia. **E**t id cognoscit qz suavltima felicitas nō p̄sistit in istis rebus corporalibz qbus etiam vtunk bestie. **E**t si aialia nō essent: forte crederet qz non essent maiora alia bona p̄ ipō: sed solū ista. et ideo istam cognitionē habet ppter aialia. **U**lteri nō est aliqua creatura: a qua hō nō possit extrahere aliquā doctrinā aut aliquid exemplum ad suū bonū et ad suā utilitatem. **E**t sic omnia vel sunt ad bonū corporis. vel anime: vel vtriusqz simul. **P**reterea iam declaratū est in scala nature: qz cōposita ē ex omnibz creaturis. qz iter hō ascendit in cognitionē sui creatoris: et acq̄rit magnā scientiā de deo. ita qz omes creature ini/ mant homi ad acq̄rendū verā scientiam homini necessariā: ut declaratū ē. **E**t non solū hoc: sed etiam plures alias sciētias qz nō sunt necessarie simpliciter: sed i illis p̄t hō delectari. sicut sunt geometria: arithmeti ca: musica: astrologia: phīa naturalē et me taphysica: qz oīes ore sunt a creaturz. **C**o

cludamus qz iterū ex dictis: qz oīa qz sunt in mundo: sacra sunt ppter hominem. et qz dit oīa nulla creatura inferior homine est ppter se ēē ppter ipam: nec ad bonū suūpsi: sed ppter ho boiem minē: et ad seruendū corpori vel aie videlis/ cetyl ad necessitatē vel ad utilitatē seu ad iuuamē sive p̄ solationē sine gaudiū: aut doctrinā et exemplū. **S**equit̄ ḡ qz hō ob ligatus deo p̄ oīibz his et p̄ toto mundo. qz ppter ipm fact⁹ est. **V**erissima ḡ et rea lis obligatio hōis est ad deum. et illa scri pta est in oīibz creaturz. et ista obligatio ē p̄mū ligamē et vinculum quo hō ligat̄ cum deo: **S**ic ergo creature ligant̄ cū homine. qz sunt ppter hominem. et exinde hō ligatur cū deo p̄ talem obligationē. qz accepit ab eo: et sic factus est debitor.

De ḡditionibz et circūstatijs et modis istius obligationis. et p̄mo de magnitu dine obligationis.

Litulns.c.

Titulus.c.

**Tit.c.
vi.**

Quoniam auctor

manifestata est obligatio inter
hominem et deum. quod orta est ex accepto
potio et donatione. Vtis ergo gradice et funda
mentis obligatorum ipius: ut magis cognoscatur
videlicet sunt donationes et circumstancia ipsius
et modi. quod oia oriuntur vel ex parte recipientis
vel ex parte doni et rei

Tantum hoc obligat deo quod accepit. Et p[ro]mo consideranda est magnitudo
obligatorum et magna sit et quantum. Et quia
donum et acceptum est manifestissimum. i[ps]o p[ro]mo
videbimus magnitudinem obligatorum ratione
dono et accepto. Ut magnitudo obligationis cre
scit et magnitudo donorum. et
tanta est obligatio quam sunt dona. i[ps]o pon
deranda ac mensuranda ac memoranda sunt
oia dona et accepta: per quibus est obligatus deo
hoc: et tenet quantum fieri poterit. Et quod p[ro]mo
hoc obligat deo per totum mundum et per omnibus

**Tit. xc/
vi.**
Hoc ob
ligat deo
per omnibus
creaturis

mundus valet et omnes creature. Ut ipa ter
rigat deo et terra accepit totum quod habet a deo. quod accepit esse
per omnes de non esse et de nihilo. quod terra plus habet quam nihil. immo eti
am quantum ipa valet hoc. Aliud enim est dice
re quantum terra valet homini: et quantum ter
ra valet in se. quod aliud est iste valor. aliud ille.
Ita obligat per servitio: quod facit et imp
pendit sibi terra. Ulterius obligat h[ab]et
aqua: quantum ipa aqua obligaret si ipsa
accepisset per se quod accepit per hoc: et plus
quam terra. quia est lucidior et clarior. Et ergo
quanto plus ipa accepit: de tanto plus
homo debet regratificari deo. Ita h[ab]et etiam
capit servitium de aqua: propter quod tenet deo re
gratificari et seruire. et tantum deo tenetur per
aqua: per quanto nollet carere aqua. Ulte
rius quod aer accepit quicquid habet a deo. et
quia accepit esse de non esse: et accepit no
biliorum naturam quam aqua et terra. ideo
plus tenet aer deo quam terra et aqua. Sed
quod non cognoscit se habere et accepisse quod ha
bet: et h[ab]et cognoscit per ipsum aere. ideo h[ab]et te
netur deo facere per aere. quod aer teneretur
si cogisceret: et si habet quod habet: et etiam

per illo servitio quod aer attribuit homini: et per
quod nollet carere aere. Siliter est de igne et ceteris.

Ita ergo duplicitate tenet et obligatur homo deo per creaturam. Primo quod nulla
creatura cognoscit se habere id quod habet: et ideo
nescit quod deo debet et quantum debet. et tam
enam accepit. et ideo tenet deo reddere per his quod
acepit. Et quia solus homo scit et cognoscit hoc: ideo ipse homo tenetur facere per quod
libet creatura id quod quilibet creatura debe
ret facere deo. quia ipse est solus in mundo qui
potest et scit. Sicut si in aliquo civitate non
est nisi unus sapiens: et deus alii eent insipi
entes vel pueri. et si aliquis principes ficeret
unum magnum bonum civitati illi et cuiilibet
nonne ille qui est sapiens deberet reddere gra
tias actiones: et loquitur per omnes. Et si non fie
ret. nonne totum imputaret illi et non alii?
Sic est similiter de deo et de aliis creaturis et
hominibus. quod solus homo scit: et alie creature nesci
unt. Igitur homo per omnes tenet respondere. Secun
do tenet homo per omnes creaturam deo. quod crea
ture accepit a deo quod quod habent: et non
aceperunt propter seipsum: sed propter homi
num: et per hoc videlicet ad seruendum ei. Et
ideo sicut dominus obligat per omnes quod dant ser
vus suis propter ipsum: et non servit. ita homo
tenetur deo per omnes quod dant creaturam per
propter ipsum: et ipse creature. quia hec quod ipse crea
ture accepit: non propter se: sed propter
hominem accepit: et propter hoc ut servi
rent homini. Et ad cognoscendum quantum
sit obligatio per quilibet creatura per mundum consi
deranda est creatura quantum valet in seipso: et gaf deo
quantum valeat una plus quam altera in nobis: per crea
litate: perfectione: in natura et in universo.

Secundo considerandum est servitium et beneficium
quod recipit homo de creatura: et quantum crea
tura valet homini. et quantum homini est necessaria
ria. et considerandum est nobilitas et ignobilitas
creature seruientis. Unde quis aliquis crea
tura minus nobilis est infima: si homini
magis necessaria: et magis seruat homi
ni quam creatura magis nobilis et superior. at
tam etiam seruat: quod impedit illa creatura
magis nobilis: est dignius et nobilis. et
magis homo tenet per servitio dignioris crea
ture quam alterius. Huius sicut creatura exce
dit creaturam in nobilitate. ita servitium
creature nobiliores excedit seruitus creaturae

Ti.ci De magnitudie obligatōis

hois
deo

39

Ti. xi. ature minus nobilis. q̄uis nō in necessitate: ut declaratū est p exemplū: Plus ei tenet aliq̄s dñs p seruicio vnius militis: q̄ decē alioz inferioz: q̄ plus appreciat illud seruitū. Et seruitū vnius comitis plus appreciat q̄ decē militū. et seruitū vnius ducis q̄ multo z comituz. Quāto enī res q̄ seruit fuerit nobilior: tanto etiā seruitū factū p talē rem: est nobili? : et p illo plus obligat. Hoc enī est ad magnum honorē et magnā nobilitatē et exaltationem alicui? rei: q̄ res nobiles et excellentes seruiāt ei. Sic ḡsiderāda est necessitas seruitū et nobilitas. et ipa nobilitas excellit necessitatē. Et ex h̄ sequit q̄ homo plus tenet p seruicio aque q̄ terre. et pl? p seruicio aeris q̄ aque. et ignis q̄ acris. et plus p seruicio solis: lune et stellaruz q̄ elemētoz. et plus p seruicio rerū viuentium q̄ noviūctū. et plus p seruicio aialū brutoz q̄ arboz et herbaz. et pl? p seruicio hominē q̄ aialū. Et h̄ totū est rōne nobilitatis creature seruientis. cū vnu seruitū q̄nq̄ est nobili? q̄ mille aliaz creaturaz min? nobiliū. sicut etiā seruitū membroz supioz. sicut cerebri capitiz: oculorū: lingue: manū: cordis et ceterorū: est multo nobili? seruizio alioz mēd: oꝝ inferioz. sicut pedū et tibiaz et ceterorum. **E**x oibz his fundat regla de magnitudine obligatōis. videlicet q̄ ḡsiderādum est de q̄libet creature q̄ntū h̄ et accepit. et q̄ntū sibi datū est. et p oīns q̄ntū obligat̄ deo. si sciret se h̄re id qđ habet: et si p seip̄a haberet. Et q̄ oēs creature sunt ordinatae p ḡdus. iō possum? ḡsiderare valore creature p grad? . et etiā in q̄libet ḡdu sunt multi gradus. Vnu ille creature q̄ sunt in pmo gradu. q̄ h̄t em esse et nō vivere: tenet deo p esse qđ accepert. q̄ babent plus q̄ nō esse et plus q̄ nihil. et iō tantū debet deo q̄ntū esse plus valer q̄ nō esse. Et quia in illo esse sunt adhuc multi gradus ac differentie nobilitat̄ et pulchritudinis. q̄ vna res h̄ nobili? et pulchi? esse q̄s alia. iō plus tenet illeres q̄ pulchi? h̄t esse. Et q̄ homo obligat p creaturis ut dictū est. iō ip̄e tenet p omnibz p q̄bo tenet creature. Utter? creaturē que sunt in secundo gradu: plus tenen-

tur q̄ ille que sunt in pmo gradu. et similiiter ille q̄ sunt in tertio gradu plus q̄ de secundo gradu. q̄ habet hoc quod ille: et plus. et iō obligat̄ deo plus. **E**t ut dictū est h̄ obligat̄ deo p oibz creaturz. q̄a creature accepert id qđ h̄t: nō ppter se ipas sed ppter hoīem. Sūt enī i ult̄ gradibz multi gradus alij: ut dictū est in scala nature de aialibz: de auibz: de piscibz et silibz. Pro oibz his obligat̄ hō deo. q̄a h̄ esse nobile qđ habet nobili? vna creatura q̄s alia: totū habet ppter hoīem. **E**cce ergo q̄nta obligatio hoīis erga deū. et q̄ntum tenet hō deo p toto mūdo. **T**antum enī q̄ntū valeat qđ mūdus accepit: et q̄libet creature p homie a deo. Satis ḡ est homo obligatus deo p mūdō: et si nihil aliud accepisset.

Q, magis est obligat̄ hō deo p his que accepit in seip̄o q̄ p toto mūdo.

Titulus.c.i.

Et qm̄ hō accepit a deo q̄cqd habet in seip̄o sicut alie creature. iō si hō obligat̄ pro his que accepunt alie creature. q̄ p ip̄o accepunt. et q̄ ip̄o sol? cognoscit eas accepisse qđ accepert: et q̄ntū accepert. multo ḡ magis debet esse obligatus deo p his q̄ ip̄emet accepit p seip̄o: cū ip̄e cognoscat se habere et accepisse: et q̄ntū valeat qđ accepit. cū etiā cognoscat q̄ntū plus accepit q̄s alie creature: et q̄ntū valeat id qđ accepit pl? **S**icut ergo hō tenet p toto mundo. ita tenetur p toto seip̄o. quia sicut deo dedit totum mūdū homini. ita dedit hoīem sibi. Ideo tantū tenet hō p se: q̄ntū ip̄emet valeat. Q, aut hō multuz valeat et sic multū in natura sua p̄ciosus: h̄ ostēdit et manifestat tot? iste mūdus: et oēs creature q̄ sunt in eo. q̄ totus iste mūdus fact? est ppter hoīem et p hoīe. ergo hō plus ponderat et magis est p̄ciosus: q̄s totus mūdus et oēs creature in simul. cū tamē in natura sint tam nobiles et excellentes creature et tam p̄ciosae et tam magne. que omēs sunt ppter hoīem: et seruit̄ homini. sicut sunt elementa et viuentia ac sentientia: et corpora celestia incorruptibilia et p̄petua. et inter oīa maxime ip̄e sol. Ita ut ex p̄ciositate et magnitudine seruicioz co-

Eodem titulo.

Titulus.c.i.

Supra titul.c.

Supra ti.c.i si.

Precio
lūs ho
mīs hic
ōnditur

Supra ti.xcvij.

f

Titulus. cii. et ciii.

gnoscat magnitudo et nobilitas ipsius nature cui seruit. cogitare possumus quanta est magnitudo: preciositas et valor nature humanae: cui totus mundus plenus tamquam in preciosis creaturis continet servit.

Dicitur etiam immortalitas aeternalis.

Precio/
sitas ho
mis ex
pte anie

Et sine dubio preciositas et nobilitas creaturarum homini seruienti um manifestant et dicunt nobis: quoniam in homine est aliquod immortale et incorruptibile ac perpetuum semper vivens. quod creature quedam seruientes hominem sunt incorruptibles et semper durantes in suo esse sine aliqua diminutione: sicut sol et corpora celestia: Unde enim esset hoc: quod ordo esset iste: quod creature que continet seruunt hominem: et ad hoc facte sunt et ordinate: essent tamen nobilitatis: perfectios et preciositatis: quod essent omnino incorruptibles et perpetue. et quod hoc cui fuius esset totum corruptibile ac mortale et nihil esset in eo immortale? Ergo in hoc est aliquid immortale. Sed hoc non est corpus: quod corpus moritur. sed in homine est aliud quod ultra corpus: quod est immortale et perpetuum. Hoc autem non potest esse nisi id quod est excellentius in homine. et hoc est liber arbitrii. Et propterea anima hominis est immortalis in qua est liber arbitrii radicatus et plantatus. Ergo magnitudo et preciositas creaturarum ostendunt hunc esse magni precium. quod sibi continet et incessanter seruuntur. Si ergo homo dignior est alijs creaturis sibi seruientibus: et plures tales creature sunt perpetue. sequitur quod hoc tantum ad maiorem partem sit perennis. Vnde seruens erit preciosius et nobilior illo cui seruit quod est homo. et quod esset ibi ordo in universo peruersus. quod tamen est contra naturam ordinis. quod ordo de se dicit regulatus et non peruersus. Ergo sequitur: quod homo est magni precij et magni ponderis et valoris. Nam deus dedit homini magnum donum: quoniam dedit homini summum hunc. Plus igitur dedit illi in hoc: quod quoniam dedit sibi totum mundum, quia homo plus valet quam totus mundus. et ideo obligatur deo per tanto: quantum ipse valet.

Non ponderandus est homo per partes suas ut sciatur quantum valeat.

Titulus. ciiij.

Quoniam autem homo non potest scire quantum obligatur deo per seipsum: nisi sciat quantum valeat et ponderet. et quod totum insimul est magni ponderis et precij. et plus ponderat quam totus mundus. ideo si cut mundus non potest ponderari: nisi sit in partes suas dividitus. ideo homo multo minus poterit ponderari: nisi dividatur per partes: et partes ipsae ponderentur. et sic melius scimus pondus ipsius hominis insimul et per eum quantum fieri poterit. Et primo dividatur homo in suas partes generales et magna. et postea iterum ille partes dividantur in partes speciales et parvas. quod quelibet pars in hoc est magni precij et valoris.

Partes autem magne et grosse in quibus per dividuntur hoc totus sunt esse: vivere et sentire et intelligere seu libere arbitrii. Vnde partes magne et grosse hominis sunt corpore et anima. sed partes speciales et parvas sunt pars corporis et animae. quod corpus habet suas partes magnas primo. secundum habet omnes suas partes parvas. Ponderandus est ergo secundum habet omnes suas partes parvas. Ponderet ergo secundum secundum esse primo. quod est prima pars. Vnde homo dividatur et aliqunam non fuerat: et nihil erat. Accipit ergo homo secundum habere esse inciperet: cum non esset. et aliquid fieret cum nihil foret ante. Ergo bonus non accepit quoniam non accepit: quod non erat et nihil habebat. Et quis aliae creature similiter accepit esse cum non essent: et facte sunt cum nihil essent ante: et deus dedit eis esse cum non essent. propter hoc est et propter eum habens et ideo preciosum est eum habens quam eum alias rerum. Vnde enim respicit est hoc: et ad ipsum reddit tanquam ad principalem et maius esse et preciosum. propter quod est esse oim creaturarum. Ecce igitur quantum ponderat esse hunc secundum accepit: quoniam valet et quantum habet est. Multum obligatur homo deo per esse quod accepit: et quantum nihil plus accepisset. plus valet esse hunc super nihil quam esse omnium creaturarum. Item non solum accepit homo esse: immo amplius: quod pulchritudinem et formosum esse et artificiosum. hoc enim est maius quam esse tamen et aliquid tam. Plura enim sunt que habent esse: sed non habent pulchritudinem neque formosum; sicut homo habet. Et si aliquibus sit datum pulchritudinem et formosum: hoc enim esse hominis est pulchritudo et formosus quam oim alias creaturarum. et etiam si habent pulchritudinem esse to-

Precio/
sitas ho
mis ror
ne esse

De magnitudie obligatōis

hōis
deo

40

Precio tum hōnū ppter hoīem: q̄re multū tenet
sitas bo hō deo. **T**ēscō hō dō cogitare et pon
mis rō / derare se p̄ viuere. **U**nō solū est hoi da
neviue/ tum esse pulchrū. sed de voluit eū magis
exaltare: et dedit illi viuere r̄vitā. **U**n ma
ius sine cōgatiōe ēviuere q̄s esse t̄m. et ma
ius est accipe viuere de nō viuere q̄s eē de
nō esse. **E**t licet alijs creaturis sit datū vi
uere. attū hoc est eis datum. ppter viuere
qđ est in hoīe. q̄r om̄ia que viuūt: viuunt
pter hoīem. Ideo p̄ciosior ē vita hoīis:
q̄s vita oīm aliaꝝ creaturaz. **U**n om̄e vi
uere oīm creaturaz tendit ad viuere ho
minis: et respicit illud tanq̄s p̄ncipalius et
nobilit̄. et iō viuere hoīis tanq̄s p̄ncipale
vieuere: excellit om̄e viuere. **M**agni gno
bilitatis est viuere qđ est in hoīe. et plus
obligat hō deo p̄ suo viuere: q̄s p̄ viuere
oīm creaturarū. **U**lteri⁹ tertio post esse

Precio/ et post viuere: est hoīi datū sentire: et hō ele
sitas bo uaf alti⁹. **E**t licet alijs sit silr datuz. attū
mis rōe torū hōnū ppter hoīem. **E**t nō solū senti
sentire re. iō multis modis ut videre: audire: et.

Dq̄ntus ornat⁹ est iste: et q̄nta nobilitas
Et silr est illud dilatādū sicut pus de cē

Precio/ et viuere. **U**lteri⁹ debet hō sc̄pm pon
sitas bo derare p̄ suū. p̄priū valorē. videlicet p̄ libe
mis rōe rū arbitriū. Hō enī accepit solū esse et pul
liber. ar. ch̄ū esse. nō solū viuere et nobile viuere.
nō solū sentire et cōpletū sentire: sed plus.

Supra oīa ista accepit libez arbitrium:
rem grandissimā: in natura dignissimā et
nobilitissimā. **E**cce p̄c. ositatem liberi arbit
riū. q̄r nulli alteri datū est nisi homī spe
cialiter. **E**cce speciale p̄uilegiū et prograti
ua homis. qm̄ viuere: esse: sentire alijs re

bus data sunt etiā sicut hoī. **L**ōminia
ergo sūt alijs creaturz et hoī. **S**ed hō sc̄z li
bez arbitriū specialiter datū est hoī. **N**ō ei
est hoī et alijs cōmū. **I**sta ḡ specialitas
significat p̄ciositatē liberi arbitriū et digni
tate. **P**lus ḡ ponderat libez arbitriuz q̄s
oīa alia. sc̄z esse: viuere: sentire. iō ē supra
oīa elevatū: dignissimū et altissimū i na
tura. **E**cce ibi maiestatē nature: impato
rem et regē toti⁹ nature. **O**m̄e igitur esse:
om̄e viuere: om̄e sentire est. ppter liberuz
arbitriū. **U**n sicut om̄e esse qđ est i crea
turz et om̄e viuere et sentire: sunt. ppter eē
vieuere et sentire hoīs. ita eē viuere et senti

re q̄ sunt in hoīe: sunt ppter libez arbitri
um immediate. **A**cce mirabile regimē na
ture: liberū arbitriū est rex. **U**nde viuere
et sentire q̄ sunt in hoīe sunt ip̄a sedes libe
ri arbitriū. in q̄bō immediate sedet libez ar
bitriū. **E**t q̄r immediate seruiunt ei. iō sunt
nobilissima in homie. q̄r immediate sunt
cōiuncta libero arbitrio: et seruiunt ei: et
portant eū sicut equus dñm suū. **D**einde
om̄e aliud esse extra hoīem in creaturis:
et om̄e viuere et om̄e sentire sunt ppter eē
vieuere et sentire: que sunt in hoīe. **O**m̄ia
ergo que sunt in homie: laborant in ip̄o
cōtinuerūt incessanter: ut maneat et sedeat
ip̄e rex libez arbitriū qđ est imortale:
ppetuū et diuinū. **I**do tota natura extra
hoīem est sollicita p̄ hoīe: ut sedes liberi
arbitriū q̄ est in hoīe: et seruet: duret: pma
near. **U**n oīa que sunt inferiora hoīe: ha
bent quoddā esse in hoīe: et includunt in
hoīe. **N**ā elemēta arbores: plāte: et aīalia
oīa hōnū esse i eo. q̄r cū elemētis est: cū ar
boribz et plātis viuit: cū aīalibz sentit. **A**t
tū esse nobil⁹ hōnū elemēta in hoīe q̄s i se
ip̄is. et arbores nobil⁹ viuere. et aīalia no
bilius sentire in hoīe q̄s in seip̄is. **E**t hec
estratio. q̄r om̄ia hōnū in homie esse huma
num. et sunt cōiuncta cū libero arbitrio:
quod est dignissimū inter om̄ia creatūra. p
qđ in homie est p̄ncipiat⁹ et dominium et
regnum. et ideo oīa q̄ p̄iungunt cū eo no
bilitantur et dignificant⁹. **E**xinde sequit
q̄ om̄ia elemēta et arbores et aīalia ha
bent aspectuz ad illud esse nobile qđ hōnū
in hoīe: et ordinant ad illud: et sūt ppter
illud: et appetunt p̄seruare naturaliter il
lud. q̄r in hōnū nobilitans. **N**on aut̄ oīa ista
immediate p̄iungunt cum libero arbitrio:
neq̄z eq̄liter appropinquant ei. q̄r nō sunt
eque digna: sed p̄ quēdā p̄uic̄ū ordīnez
maiore vel minorē dignitatē. magis vel
min⁹ appropinquat. **U**n ēesse elemento
rū qđ est in hoīe est infinitū. et ibi portat
et collocat vita vegetativa. q̄r nobilior. de
inde vita vegetativa portat ip̄m sentire et
sensitivam. q̄r dignior est ista q̄s alia. vlti
mo ip̄m sentire sive virus sensitiva cū oī
bus suis partibz. nobil⁹ portat ip̄m libe
rū arbitriū. et iō ibi sedet et regnat in illa.
ibi imperat: ibi dñat libez arbitriū. **U**l

tit. ci.

Oīa ba
bēt qđ/
dā esse i
homie

f 2

Citulus.ciiii.

Solus terius autē liberuz arbitriū nihil portat de⁹ sedet creatum v^l sedet in eo. quia nihil creatuz in li. ar. sicut rex est supra ipm: sed ipm est supra omnia. q̄ solū creator d^z ibi sedere. Quia valde rationabile est: q̄ sicut libez arbitrium q̄ est supra omnia creata. sedet supra oia alia.

ita creator q̄ est supra libez arbitriū: sede at supra ipm. Ecce libez arbitriū factum est sedes dei: ibi enī solus de⁹ d^z imperare: dñari et regnare. Vide q̄ gliter liberuz arbitriū imediatet sine medio coniungit deo: et cū sumo creatore. et tangit ipm sine medio et portat ipm. et nō pōt magis sibi appropinquare. Ecce sumā hois dignitate p̄ liberū arbitriū. qr factum est dei habita culū ppcruū et immortale. Omnia autē in natura clamāt libez arbitriuz esse p̄ciosissimū et dignissimum supra oia. et ordo creaturarū hoc clamat: b̄ clare manifestat. Vi de q̄litter ipm eē rep̄f in oibz creaturis generaliter. qr est infimuz oīm. Deinde vide quō viuere ē in paucioribz: et nobilius. Deinde sentire adhuc nobilius: et in paucioribus q̄ viuere. et vltra attēde quomō ipm liberū arbitriū rep̄f adhuc in paucioribus. qr ē in solis homibz. Iste ḡordo manifeste declarat dignitez liberi arbitriū. qr coiungit oia cum deo. qr elementa coiungunt cū vita vegetativa. et vita vegetativa cū sensitiva. et sensitiva cū libero arbitrio: et liberū arbitriuz imediatet cum deo. Ecce igit̄ qualr de⁹ eleuauit hominem p̄ qndā scalā de ḡdu in ḡdū: donec venit et tractivsg in seipm. Nec potuit eleuari p̄ naturā: nec maiore accipe dignitatem naturalē. qr tract⁹ est et eleuat⁹ vscg ad dei similitudinē et imaginē viuā. Nam liberū arbitriū ē imago dei viuā. Et qd altius: digni⁹ et nobilius. et qd meli⁹ eē posserit imagine dei viuā. Multū autē dedit de⁹ hoī qn̄ dedit sibi eē cū nō eēt. adhuc plus qn̄ dedit sibi viuere: et multo pl⁹ qn̄ dedit sibi sentire. sed maximū qn̄ dedit sibi libez arbitriū: qd est immortale et ppetuum. et dedit sibi suam imaginē: suā similiitudinē. qr tunc fecit eū sibi similē in natura: et quasi de suo genere. et nullam aliam creaturā mundi ad hanc dignitatē elenauit. Unū sine dubio in hoī est plena dei imago et similitudo creata. nec vltra ē ascen-

Repetit
p̄ciosita
tez hois
rōne li.
arbi.

sus. Et h̄ ostēdit ipē ordo nature. Unde plus imitan̄ ipē creature deū que viuūt q̄ sunt t̄m. et plus ille q̄ sentiunt: q̄ ille q̄ viuunt. Maxime ḡimitat hō deuz habens liberū arbitriū. quia in scala nature nulla creatura est supra. qr in eo est finis et cōplementū: et plena et cōplēta imitatio: imago et similitudo creatoris. Vide q̄nti ponderis est homo: q̄nti valoris et quāti p̄cēt p̄ libez arbitriū. Vide q̄ntū accepit homo. quale donū. qr accepit liberuz arbitriū: ppetū ac immortale. Vide q̄ntū tenet et obligat homo deo: qui solus accepit tantū donū specialissimum: et accepit alia dona. ante tū nihil habuit. Sic igit̄ diuidendo hoīem p̄ partes suas magnas: et eas ponderando: cogitare possum⁹ pond⁹ et p̄cū totū hois et valorem.

Plus ḡ sine dubio valet homo q̄t̄ totus mūdus. et plus obligat deo p̄ scīpo q̄t̄ p̄ toto mundo. Inuigilare igit̄ debet vt scī at qd accepit: cū h̄ scire possit: et alie res h̄ cognoscere non possunt.

N, ponderandus est etiā homo pani mā et corp⁹ q̄ sunt p̄ncipales p̄ces ei⁹.

Citulus.ciiii.

Q uoniā autē totū hō nō solū divi ditur in partes supradictas. Imo etiā aliter pōt diuidi. et cōiter in duas p̄tes p̄ncipales: q̄ sunt corp⁹ et aia: et ex q̄b cōpositus est. id si volum⁹ scire quid accepit hō aliter q̄t̄ p̄ modū supradicū et clar⁹. ponderem⁹ hoīez et parte corporis et aie: et videam⁹ q̄ntē nobilitatis et valoris sint corp⁹ et aia. Et p̄mo nobilitate corporis. quia est mirabilissime dispositum et organisatum: sapiētissime ordinatum et fabricatum sup omnia mundi corpora. Ecce q̄nta p̄portion: quanta ordinatio est inter oia mēbra: quō sunt inter se cōnecta inter se p̄portionata. Unū enī iuuat aliud: vnu servit alteri. Ecce quāta pulchritudo. Vide p̄mo facie hois: et manus et pedes. quia nihil in eis inuenies supflū nihil diminutū. Ecce staturam hominis pulcherrimā erectā. Quantī ergo ponderis: q̄nti valoris hō sit. potest estimare q̄s p̄ corp⁹ humanū. Plus ḡtene hō deo p̄ suo corpe q̄t̄ p̄ toto mundo. Ut autē magis ponderemus corpus. videamus ipa

Ci.cii.

Precio/
sitas ho
mis rōe
corpis

**Ut sup
titus.a.**

Ti.cv De magnitudie obligatōis

hois
deo

41

membra in se qntū valeat: et qntū app̄ciet hō quodlibet mēbrū. Videam⁹ qntū ap̄ciet hō manū suā. Pro qnto nollet carere sua manu. et si nō haberet manū: qntum vellere dare ut haberet. Certe hō sane mentis nollet amittere manū suaz p̄ toto mundo. in dō dare totū mundū q̄ man⁹ sua nō auferret. et si esset ablata: daret totū mundū si posset ut rehaberet.

Sed dī ma / h̄ntū reputaret se hō esse obligatū: q̄ si ior obli / bi manū ablataz restauraret instantū etiā gatō ho homo obligat̄ deo: qui sibi manū dedit. mis dō Sed qd loqmur de to ta manu. Homo rno digito nollet carere p̄ magno bono. Et sic qntū obligat̄ deo de illo q̄ nō rel / let carere digito: de tanto etiā homo obli / gatur deo de duobz: tribz: q̄ tuor et de oibz. de qnto nollet carere illis. Silr hō reuoluat et penset de oibz mēbris et innu / merabilit̄ in hoīc existentibz: tam orna / te et pulchre fabricatis et homini datis. Pro qnto ḡ nollet carere oibz et singu / lis mēbris: p̄ tanto etiā obligat̄ dō. Et si amiserit etiā mēbra: adhuc obligat̄ deo p̄ his. q̄ accepit semel: et dē dedit.

O, plus obligatur homo pro anima & p̄ corpore.

Titulus.cv.

Sicut ergo homo habet corp⁹ mi / rabilissime organisatum et fabri / catum supra om̄ia corpora mundi / in quo sunt oīa corpora dissimilia: pulcher / rima: visibilia et manifesta. ita habet ani / mā excellentissimā et nobilissimam: corre / spondentē corpori iuxta suā capacitatē et di / gnitatem impletē iōm corp⁹: et om̄ia or / gana viuificando: dando vitā et sensum / ac motū om̄ibz mēbris. ita q̄ sicut in cor / pore est multiplicitas organoz pulcherri / moz: et magna diversitas et differētia inē / ea. tamē iungunt et faciūt vnū corp⁹ mi / rabilissimū. Ita p̄portionabiliter habet / anima multiplicitatē et multitudinē offi / ciorum nobilissimorū et mirabilium: seu / virtutum et potestatē naturaliū et inuisi / bilium: iuxta exigentia organoz corporis. ita q̄ quot sūt mēbra organisata et distin / cta: tot sunt etiā virtutes et officia distin / cta iōpis aīe inuisibiles. et ita aīa intrat / corpus tota plena officijs et virtutibz ac

potestatibz: ut totū impleat corpus et nul / lum vacuū mēbrū relinquit. Sicut enī / vnu hō p̄t h̄re diuersa officia et diuer / sas artes quas exerceat p̄diuersa instrumē / ta et dissimilia. ita aīa habet diuersa of / ficia et diuersas virtutes q̄s exerceat: et dis / similia membra et instrumēta diuersa. Di / uersitas ḡ organoz et instrumentoz i cor / pore arguit diuersitatē potestatū et virtu / tū in aīa. Sunt tñ etiā aliquæ potesta / tes in aīa q̄ nō exerceant p̄ organa. Et qr / oēs opatiōes pcedunt ab aīa: necesse est / q̄ tot sint virtutes: tot officia: tot potesta / tes in aīa: q̄t sunt opatiōes dissiles inter / se. Et qr om̄ia q̄ sunt extra homē sunt or / dinata p̄ pulchrū ordinem fm supi⁹ et in / ferius fm maiore et minorē dignitatem. ita q̄ nō oīa sunt eq̄lia. et etiā ciuitates et regna sunt ordinata fm diuersitatē offici / orū. ita q̄ officia nō sunt silia: neq̄z eq̄lia in dignitate. et tñ oīa facta sunt ppter ho / minē. ḡ multo magis debet esse ordinata officia naturalia in aīa et virtutes et po / testates fm supi⁹ et inferi⁹: fm maiore et minorē dignitatē. Ideo nō oēs virtu / tes nec potestates sunt equalēs vel offi / cia sunt eq̄lia in ip̄a aīa. sed aliq̄ sunt me / diocres: aliq̄ supiores: aliq̄ infime: aliquæ magis nobiles: aliq̄ min⁹ nobiles. Ia aīa / est quoddā regnū in se. qr habet suas po / testates: sua officia ordinata ad modū re / gni. qr supiores virtutes et p̄tates impant / precipiunt et dñiantur inferioribz: et eas regunt et gubernant. Sed et virtutes in / feriores obediunt: famulari et serviūt su / perioribus: et recipiunt mandata ab eis.

Et ideo regnū est bene dispositū et in pa / ce: quādo superior potestas ut regia vel / imperialis: bene regit vel imperat: et infe / rior potestas obedit et famula. Ita igit̄ in regno anime est bona dispositio et bo / na pax et trāquillitas: qñ supiores pote / states que sunt in aīa bene regunt et im / perant. et inferiores bene obediunt et fa / mulantur. Incipiam⁹ autē ab infimis operationibz aīe. Infime autē que sunt in homīe: sunt nutritre: augmentare gene / rare. Cōmuniter in hoīe primo appetet / nutritio: augmentatione: generatio. Et id / quia iste res opatiōes sunt dissimiles:

Ex ine / qlitate / officioz / i mēbris / arguit i / eq̄litas / officioz / in aīa:

Aīa est / qdā re / gnum

Decla / rat potē / tias aīe,

f 3

Titulus. xx.

necessa est q̄ sint tres virtutes et potestas dissimiles in anima eis correspondentes. Ideo est in anima unus nutriendi: augmentandi et generandi. Et sic sunt ibi officia tria naturalia. et ista tria continent sub una potestate generali que vocatur unus vegetativa.

De potestate vegetativa. Atque tres virtutes sunt in regno anime ad modum laboratorum: agricultura, rū et mercatorum. qm̄ sicut isti incessanter laborant ad sustinendum alios statim nobiles regni. qm̄ aliter nullus status posset durare nisi isti continuerent opere. et iō isti portant totū pondus regni et oēs statim superiores. Ita formiter isti tres status sunt virtutes infime continent et portant alias virtutes et potestates superiores ac nobiles in regno anime. et continuerent incessanter laborat p̄ eis: et portant pondus roti regni et oēs status superiores potestatum et officiorum. **E**t iste etiam tres virtutes habent quatuor alias eius famulantes: et ministrantes eis continentur. **V**irtutē appetitivā seu attractivā: cuius officium est cibū desiderare et accipere. **V**irtutē retentivā: cuius est cibū retinere. **V**irtutē digestivā: cuius est cibū coquere et digerere. **V**irtutē expulsivā: cuius est superfluitates expellere. et bonū chimur in oīa membra delegare. Omnia enī ista officia exercet anima cū instrumentis et organis corporalibus. ita q̄ iste potestates et virtutes sunt ligate cū corpore. et opatiōes eā sunt cū corpore et mediante corpore. Ideo etiā fortificant et debilitant iste opatiōes secundum debitates et fortificatiōes corporis. ita q̄ quanto corpus est fortis: tanto etiā iste virtutes sunt fortiores. Et iō iste virtutes dicuntur virtutes corporales.

De potestate sensitiva. Post istū vero statū in regno aīe: sequuntur alij statim superiorū virtutū et potestatū et officiorū magis nobilium. Unde in boīe sunt opatiōes aliquae magis nobiles q̄ p̄dicte: q̄ tamen non sunt sup̄me: sed mediocres. sicut sunt videre: audire: odorare: gustare et tangere. Et q̄ iste opatiōes sunt dissimiles: nescire est q̄ in anima sint etiā quinq̄ potestates dissimiles: istis opatiōibus correspondentes. sc̄ Potestas visiva. cuius officium est apprehendere et cognoscere colores: figurās et lucē. et ista unus est plūcta cum oculis. et anima exercet istud officium cū oculis. **A**lia

virtus est potestas auditiva. cuius officium est scire et cognoscere sonos et voces et armonias ac consonantas sonorū et vocū. Et ista unus est cōnecta cum auribus: et cum illis exercet illud officium. **A**lia virtus est olfactiva: que apprehendit odores. Et similiter de gusto et de tactu. Ecce mirabile matrimonium inter membra corporis organica et una parte. et virtutes et potestates seu officia aīe ex alia p̄te. Ecce corpus cum multitudine organorum pulcherrimorum. Ecce anima cū multitudine et varietate virtutum: potestatū et officiorum nobilium. Omnes autem virtutes iste et potestates continentur sub una virtute et potestate generali seu cōmuni q̄ dicitur sensitiva. Et iō oēs iste virtutes dicuntur sensitivae et vocans corporales et carnales seu organicas. q̄ sunt plūcte cū corpore et carner organo. **P**otens sensus corporalis et carnis organi. **E**t opatiōes eā sunt cū adiutorio organi corporalis. ideo etiā debilitant et fortificantur secundum organū debitatis et fortificationis corporales. Item etiā iste potestates dicuntur servi carnales seu serue et non libere. et hoc ideo. q̄ sunt ligate cum corpore. et etiā subiecte sūr alijs potestatibus superioribus naturalibus. Quāvis autem iste potestates omnes uno nomine dicuntur corporales. atamen inter eas est dignitas et maioriā: nec sunt equales. Quia sicut unus sensus excellit alius in loco diversitate. ita excellit cū in virtute et nobilitate. Unde odoratus excellit gustum rōne situs et loci. quia sentit et possit longinquus. Siliter auditus excellit odoratum. longius enī odoratum q̄ gustamus. Et longinqui audimus q̄ odoramus. et sic oculi excellunt aures. longior enī videmus q̄ audim⁹. Sensus autem tactus est insimus omnium: et est per totum corpus expansus. Preter autem istas virtutes seu sensus exteriores: habet anima alii ossensus interiores occultos et nobiliores: qui habent organa interiora occulta ī cerebro et capite. que quidē virtutes sunt sensus cōmuni: imaginativa: fantastica estimativa et memorativa. Post predictas virtutes et officia alia unus est et potestas in regno anime. sc̄ virtus motuua de loco ad locū. Et per istam virtutem anima dilatata et extendit membra p̄stringit et

Potens

sensus

corporis

carnis

organis

naturalibus

superioribus

naturalibus

<p style="text-align:

Ti.cvi De magnitudie obligatoris

bois
deo

42

attrahit, p̄gredit de loco ad locū: et opa-
dpa mechanica et artificialia. Et oīa ista
sunt p̄ ordinem: et fiunt p̄ organa corpo-
ralia. s. p̄ nervos p̄ pedes et p̄ manū. ¶ Per
istum statū predictarū virtutū et potesta-
tum ac officiorū que habet iunctionem
cum organo corpali: et opantur median-
te carne. sequitur in regno anime aliis sta-
tus supremus et nobilissim⁹ virtutū: po-
testatum seu officioꝝ: que habent totum
regimen omnī virtutū p̄cedentiū. Un-

De ītel/ de in homine sunt due altissime potesta-
tē lectū et tēs supra quas nulla alia virt⁹ est nec po-
volunta testas in hoīe q̄ sunt intellectus et volun-
tēs. que habent distinctas operationes:
et distincta officia. quia aliud est officiuꝝ
intelligendi: et aliud officium volēdi. Et
iste due potestates faciunt vnum statum
separatum ab alijs statibus aliarū virtu-
tum in regno anime. quia iste non sunt col-
ligate nec cōiuncte cum corpore nec cum
organo corporali: sed sunt p̄ se opantes si-
ne corpore: neq; carnales neq; organicas.
nec etiam debilitan⁹ neq; fortifican⁹ pro-
pter fortitudinē seu debilitatē corporū.
Dicunt autē spirituales et incorporales
seu immateriales et intellectuales. Et ido-
ania p̄ istas potestates et virtutes est sepa-
rata ab om̄ib⁹ corporalib⁹: et nulli rei cor-
porali subiect⁹ nec tali⁹: sed est in liberta-
te sine quocūq; ligamine corporali. Et ido-
status istaz duarū virtutū est in regno aīe
status impialis et regalis. et quidā p̄nci-
patus et supīma curia: qui sunt sicut consi-
liarij sumi regis: iudicatēs et p̄sulētes ac
discernētes et p̄sentientes. et postea est rex
imperans et mādans ac p̄cipiens. qđ cōsi-
liū iudicauit et decreuit. Ita cōformiter i
regno aīe et in statu supīmo est intellectus
seu rō tanq; p̄siliari⁹ iudicās: discernēs et
p̄sulens. Et est voluntas impialis p̄cipi-
ens et impans et executionē demādans: et
hoc sine q̄cunq; impedimento. Et iste li-
mus stat⁹ dicit liber⁹ arbitriū. et iō libez
Conclu arbitriū est supīm⁹ stat⁹ aīe. Sic patz op-
dit q̄aīa oīa bois vna et eadē numero existens: est
ē regnū quoddā regnū i seip̄a naturale: & in
naturale sēnaturaliter distinctos status mirabilis
ordinatos: diuersaz virtutū: p̄tātū seu of-
ficioꝝ. sc̄z infimis: medios et supremos.

Ecce ḡasam bois dotata: ornata: vestita
et induit̄ tot mirabilib⁹ frutib⁹ et pote-
statib⁹ et officiis naturalib⁹. Et nō solum
aīa h̄z in se potestias: frutes et officia na-
turalia. imo etiā p̄t̄ dotari de nouo: orna **D**, ḡa-
ri et sup̄estiri nouis frutib⁹: potestatib⁹ supaddi-
et officiis: nō tñ naturalib⁹: sed moralib⁹ turnatu-
et gratuitis: et tam p̄ grām sui creatoris q̄s rali reg-
p̄ acquisitionē p̄p̄ laboris. **S**ic ḡbō anime
p̄t̄ videre obligationē ex pte aīe sue quā
acceptit a deo tam mirabilē tam excellen-
tem naturaliter diuitē: abundantē: plenā
tot officiis: tot potestatib⁹: tot virtutib⁹:
aptā ad recipiendū novas et nobilissimas
sup̄ potestias naturales potestates et fru-
tes. Ponderet ḡbō alā suā fīm p̄t̄ su-
as: et videbit partū valore inestimabilez
et inappreciabilē et incogitabilem. **N**uis
estimabit q̄ntū valet intellect⁹. q̄ntū rea-
let libertas: q̄ntū valet voluntas: q̄ntū
valet memoria: **E**t sīl̄ detacu et de gu-
stu et de odoratu: de auditu: de visu. et sic
de alijs. Logitet ergo h̄o magnitudinez
obligatiōis erga deū creatorē suū. et tam
p̄ bis que accepit extra se. sc̄z p̄ toto mun-
do: qđ ppter ipm fac⁹ est. et om̄ib⁹ q̄
ip̄e accepit intra se sc̄z p̄ toto corpore: et p̄ om̄ib⁹
mēbris suis: et p̄ tota aīa: et p̄ om̄ib⁹
potestatib⁹ et virtutib⁹ anime. **E**t sic
aliq̄liter manifesta est obligatio qua ho-
mo obligat̄ deo: et magnitudo obligatiōis
naturalis rōne donoꝝ acceptoꝝ que
sunt rā manifesta q̄ negari nō possunt.

Demagnitudine obligationis ex pte
dantis sc̄z dei.

Titulus. cxi.

Et q̄ obligatio non soluz crescit
ex magnitudine et multitudine
donoꝝ. imo magis ex voluntate
et affectu dantis ipm donum vel ipsius
doni. qđ pensanda est magnitudo obliga-
tionis p̄ncipali⁹ ex pte dantis sc̄z dei. **E**t
qđ duo sunt dona. vnu est sensibile: visibi-
le et manifestū. et aliud ē inuisibile et occul-
tū. **D**onū manifestū est mūd⁹. et q̄cqd h̄o dona
h̄z ī se. **D**onū inuisibile et occultū ē amor
dantis. qui est inuisibilis et occult⁹. **U**n-
de primum quod datur est amor. et amor
est p̄m donū. sed quia est occultus et
inuisibilis. ideo quasi non reputatur do-

f 4

Titulus. vii.

num. et tamen est primū et radix atq; fundamen-
tū oīm alioꝝ donoꝝ: et omia alia
dona sequuntur amorem: et pcedūt ab amo-
re tanq; a radice et pncipali dono. **E**t iō
omia alia dona nō sunt nisi signa amoris:
et declarant et manifestant ipm amorem
occultū et inuisibile: eo q; ipa dona viden-
tur: et ipē amor nō videretur. et iō in dono
videſ et relucet amor. **Sarguit ignem infallibiliter. ita dona exte-
riora arguunt amorē infallibiliter dantur.
Quāuis pmo decur: et sit p̄m̄ donum.
atamen pmo apparent dona alia. et recte
ostendunt qualis et qntus sit amor. **U**n
de hoc est simile sicut de productione mun-
di visibilis et manifesti: q manifestat alia
productionē occultaz in deo: que est ma-
ior in infinitū et eterna. ita donum visibi-
le qd videmus: manifestat donum inuisibili-
tē dei occultū. scz suum amore: qui pre-
cessit omia dona. qr nisi p̄us dilexisset ni-
hil dedisset. ita q ipa dona exteriora sunt
via et scala ad veniendū ad amorem dei: et
ipm inueniendum. **Q**uia ergo ipa dona
sunt pma signa et argumenta amoris. iō
ex qntitate et progatiua donoꝝ recte pos-
sumus argere et cōcludere quantitatē
et progatiā amoris. **E**t quia deus totū
mundū fecit. ppter hominem. ideo in to-
to mundo pmo dilexit hominem et pnci-
paliter. et omia alia dilexit. ppter hominē
Et sic in alijs creaturis nō diligit nisi ho-
minem. **E**t quia super omnes creature
exalteauit hominē et ornauit: et dotauit in
corpe et in aīa. sequitur q sup omes crea-
turas et p ceteris dilerit hominē. **E**t qnī
am amor dei qd est donū occultum eius:
excellit et superat omnes creature et oīa
dona creata. ideo super omes creature
dilexit hominem. **A**um etiā amor dei er-
ga hominem sit purissimus: verissimus:
securissimus: sincerissimus et summe li-
beralis ac gratuitus: qr ipē primo dilexit
hominē: et amor suus pcessit. nec dilexit
hominem ppter aliquod qd habebat ab ho-
mine. nec aliquid prius dedit ei homo: vt
enī deus sic diligenter et tanta dona dona-
ret. sed sua bonitate sola: ac pura liberali-
tate preuenit hominē amando ipm ante-
q; esset gratis et gratuita: et dando sua in-**

estimabilia. **S**equitur ergo q homo ob-
ligatur deo creatori suo plus sine cōpara-
tione p amore suo liberalissimo: quo pi-
mo dilexit eum: q; p omnib; alijs donis.
de quanto magis valet amor dei: q; om-
nes alie creature. **D**uo ergo sunt pensan-
da diligēter. scz dona dei: et amor dei qd p̄/
cesserūt. **D**agma autē est obligatio ex pte
donoꝝ. sed maxima et parte amoris. **E**c-
ce gduo ligamia: p q obligat deo sibi ho-
minē: et reddit eū sibi obligatū. **D**eclara-
ta est g magnitudo obligatois ex pte dan-
tis scz dei. q orit ex puritate et sinceritate
sui nobilissimi amoris oīa dona pceden-
tis. q amor tantū ē excellens qntus ille q
amat. **E**t qd excellētiꝝ deo: qd porētiꝝ do
qd meliꝝ: qd nobiliꝝ. **E**rgo nihil excellē-
tiꝝ: nihil meliꝝ seu nobiliꝝ amore dei.
De magnitudine obligatois et parte
accipientis. scz ipsius homis.

Titulus. viii.

Ti. xlvi

Ti. xcvi

Non solū autē magnitudo dono-
rū et amor dantis sincerissimꝝ et
purissimꝝ causant magnitudine
obligatois. sed etiā necessitas inenitabilis
ipiꝝ accipientis. scz hoīs. **N**on enī sicut est **N**ecessi-
libera voluntas et genititas ex pte dantis et
nō necessitas. ita est libertas ex pte accipi-
entis. qr hō velit nolit: necesse est sibi vt
accipiat dona et bona dei: sine qd nō p̄t
esse uno momēto. **R**efutet enī si p̄t: et di-
cat: nō indigeo aere neq; tra. nō indigeo
sole. iā sine illis vivere possim: apliꝝ non
recipiā dona et bñficia dei. **V**idete g in-
uitabilem necessitatē hoīs accipiendo
dona et bñficia dei: et tñtuā et incessabiliꝝ.
Videte quō deo liberalit et incessant et g
tis tribuit suadona: et succurrat indigētie
hoīs: nūq; deficit: nūq; denegat. **R**ursus
est alia necessitas et maior in hoīe. qr con-
tinue et incessante indiget psernari et ma-
tas pser
nuteneri in esse. qr de nihilo ē: et iā nihilo re-
uatōnis
diret: si nō a manu dei p̄fuare: vt iā ostē
obligatū est. **E**cce g quo hō sume indiget deo.
qr sine ipo nullo mō p̄t esse: nec p̄t durare
pvnū momētu. **Q**uia g hō sp̄ indiger do
et capit ab ipo incessanter necessario oīa
p̄dicra. nec alichs aliꝝ p̄t sibi dare illa. se
quitur etiam tunc q; homo soli deo obli-
gatur: et sume obligat tanq; amico. sum/

mo et intimo: q̄ euz in necessitate summa et continua non deserit neq; deficit. Sic ergo summa et extrema necessitas qua homo incessanter postulat: excludit summam obligationem homis ad deū.

De ceteris conditionib; circumstantijs et proprietatib; istius obligatiois.

Titulus. cxiij.

Quis autē ista obligatio ligat hominem cū deo. et dū magis cognoscitur: magis ligat. et hoc est totū bonū homis: q̄ sit cū deo ligat: et ab oī alia re separat: q̄ nihil p̄dest homī cognoscere deū: nisi iungat ei et societ cum deo. ideo summe recte est cogitare et cognosce/re circumstantias: conditiones et proprietates isti⁹ obligatiois q̄ntuz fieri poteris. quia tunc querit suū bonū. **U**isa autē est magnitudo dicte obligationis: et vñ oriz. sed sunt adhuc alie q̄plures conditiones ei⁹. **U**nde vna alia conditione est. scz primaritas obligationis. quia ista obligatio est prima et p̄ce dit omnē alia obligationē. et iō om̄is alia obligatio vera et iusta fundat in ista. et iō etiam in ista obligatione fundat ius primū et p̄ma iusticia: et ab ista oritur prima actio. **I**tem ista obligatio est infallibilis et indelibilis et imortalis ac incorruptibilis. et carta et scriptura eius indelibilis qz scripta dīgito dei in qualibet creatura in ipso homine: et in corpe et in anima et in oībo patens. et quilibet potest eam legere in libro nature. **I**tem om̄ib; est cōmuniis et generalis et naturalis et ipse homo et om̄es creature dicunt et sunt testimonium verissimū hui⁹ obligatiois. et ideo null⁹ potest negare. **U**teri⁹ hec obligatio ē obligatio toti⁹ vniuersi et p̄ toto vniuerso. **S**unt autē multe alieni conditiones: q̄ de p̄nti relinquunt: q̄s q̄libet p̄ se p̄t inuestigare. **E**sic cū adiutorio dei manifesta est obligatio homis inquit hō est ad deū: cum suis conditionib; et circumstantijs.

Dico nōdīs qd hō d; et tenet ac obligatur deo dare p̄ oībo datis ac acceptis.

Titulus. cix.

Quoniam autē demonstratū est hominem inquit hō est verissime et summe

obligatū et debitū deo p̄ oībo que accepit. iō necesse est demonstrare qd debet hō dare deo. qz oīs debitor et q̄ est obligat: ad aliqd est obligat: et aliqd debet. **E**t qz hō soli deo est debitor et obligat: et q̄cqd habet accepit ab eo. iō tenet dare deo et retribuere q̄cqd p̄t: et om̄e qd p̄ficius ac meli⁹ habet: amabili⁹ et nobili⁹ qd possit dari et meliori mō quo p̄t. **E**rgo q̄cqd hō h̄z in se qd possit dari. iā est deo totū debitū et obligatū de iure nature. **C**onsiderare autē oportet utrum habeat aliqd qd sit p̄prie suū qd possit dare: et sit deo acceptabile. **E**t necesse ē q̄ ita. **Q**uia postq; **Ti. xc/** ostensum est infallibiliter hominem ē sume vi. obligatū deo de iure nature. iō nescit **H**ō h̄z totus obligatus. et cū hō cogiscat se totū natura / obligatū et verissime cogiscat se oīa accepit: aliqd pisse q̄ habet. sequitur q̄ necesse est q̄ hō habet qd p̄tō beat in se aliqd naturaliter qd possit dare et retribuere deo p̄ bñficijs acceptis. alter inuanū ēēt obligat: et obligatio naturalis ēēt frustra: qd ē impossibile. et hō es/ set naturaliter obstat in maxia pena. qz cognoscet se oīa accepisse. et p̄ vñ obligatū esse et debitor: et tñ nihil h̄c vñ posset soluere et recōpensare p̄ tantibñficijs acceptis p̄tine et incessant: et tñ vellet et n̄ posset. qz naturale est q̄ oīs q̄ accipit alii qd bñficij: q̄ ille velut et desideret aliqd retribuere p̄ illo. **Q**ue autē maior pena **B** se cognoscere debitor: et esse obligatū et velle soluere. et tñ nō h̄c vnde posset soluere. **E**rgo est necesse q̄ hō habeat aliqd qd posset dare p̄ oībus que accepit. **E**t qz nullus vere iuste et p̄prie potest dare alii cui qd nō est vere et totaliter suū. quia alter nō esset donū p̄fectū neq; recompensatio: neq; retributio cōueniens. nec etiam acceptabilis. ideo necesse est q̄ hō habeat aliqd quod sit totaliter et p̄prie suum. et quod sit in mera et libera sua potestate et dñio. nihil autem potest dici quod sit vere et proprie suum: quod possit ab eo auferri aliquo modo. aut tolli per violētiā ipso nolente et invito. **S**i autem homo non habet in se tale donum quod possit dare: non erit acceptabile deo. quia oīportet q̄ retributio et recompensatio correspōndat obligationi et modis et consi-

Hō h̄z
aliqd
qd est to
taliter et p̄
prie suū